

سرشناسه: ملڪ، كاظم رضا، ۱۹۸۳ - م.
عنوان و نام پديدآور: گسترش تفكر و هابيت در پاكستان و راهكارهاى
جلوگيرى از آن
مشخصات نشر: قم: مركز بين المللى ترجمه و نشر المصطفى ﷺ، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهرى: ۱۶۰ ص؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابك: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۳۷۶-۰
وضعيت فهرست نويسى: فيپاى مختصر
يادداشت: فهرست نويسى كامل اين اثر در نشانى:
<http://opac.nlai.ir> قابل دسترسى است
يادداشت: كتابنامه .
شناسه افزوده: جامعة المصطفى ﷺ العالمية.
شناسه افزوده: مركز بين المللى ترجمه و نشر المصطفى ﷺ
Almustafa International University
International Translation and Publication center
شماره كتابشناسى ملى: ۳۸۵۷۲۲۴

حق چاپ براى ناشر محفوظ است

گسترش تفكر و هابيت در پاكستان و راهكارهاى جلوگيرى از آن
مؤلف: كاظم رضا ملك
چاپ اول: ۱۳۹۴ ش / ۱۴۳۶ ق
ناشر: مركز بين المللى ترجمه و نشر المصطفى ﷺ
● چاپ: نارنجستان ● قيمت: ۹۰۰۰۰ ريال ● شمارگان: ۳۰۰ نسخه

باسپاس از دست اندركارانى كه ما را در توليد اين اثر يارى رساندند.

مواكز بخش

قم، چهارراه شهدا، خيابان معلم غربى (حجتيه)، نيش كوچه ۱۸، تلفكس: ۳۷۸۳۹۳۰۵/۹ - ۰۲۵
قم، بلوار محمدامين، سه راه سالاربه. تلفن: ۳۲۱۳۳۱۰۶ - ۰۲۵. فكس: ۳۲۱۳۳۱۴۶ - ۰۲۵
قم، مجتمع ناشران، طبقه سوم واحد ۳۰۸. تلفن: ۳۷۸۴۲۴۰۲ - ۰۲۵
pub.miu.ac.ir miup@pub.miu.ac.ir

گسترش تفکر و هابیت در پاکستان و راهکارهای جلوگیری از آن

کاظم رضا ملک

مرکز بین المللی
ترجمه و نشر
المصطفی ﷺ

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرفات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری (دام‌ظله‌العالی) می‌باشد.

«جامعة المصطفیٰ علیه السلام العالمیة» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی صلی الله علیه و آله و سلم «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفیٰ علیه السلام» را تأسیس کرده است.

اثر حاضر با عنوان **گسترش تفکر و هایت در پاکستان و راهکارهای جلوگیری از آن** حاصل پژوهش فاضل گرامی جناب آقای کاظم رضا ملک، کوششی است در به ثمر رساندن گوشه‌ای از این اهداف متعالی.

در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفیٰ علیه السلام

فهرست

مقدمه	۱۱
پیشگفتار	۱۳
فصل اول: کلیات	۱۵
معرفی جمهوری اسلامی پاکستان	۱۵
واژه تفکر	۱۷
واژه گسترش	۱۷
۱. گسترش کیفی	۱۸
۲. گسترش کمی	۱۸
واژه وهابیت	۱۸
وجه تسمیه وهابیت	۱۹
پیشینه وهابیت	۱۹
عقاید وهابیت	۲۶
فرهنگ وهابیت	۲۸
امکانات مالی وهابیت در منطقه پاکستان	۲۹
۱. عربستان و امارات	۲۹
۲. استعمار جهانی	۳۰
۳. قاچاق مواد مخدر	۳۱

۳۲	۴. آدم‌ریایی.....
۳۳	فصل دوم: ورود و گسترش وهابیت در پاکستان.....
۳۳	ورود اسلام در منطقه پاکستان.....
۳۴	ورود تفکر وهابیت در منطقه شبه‌قاره.....
۳۶	گسترش‌دهندگان و مروجین تفکر وهابیت در شبه‌قاره.....
۳۶	۱. شاه ولی‌الله دهلوی.....
۴۰	۲. شاه عبدالعزیز دهلوی.....
۴۲	۳. سید احمد بریلوی.....
۴۴	۴. شاه اسماعیل دهلوی.....
۴۶	مروجین وهابیت برای گسترش وهابیت در شبه‌قاره.....
۴۶	۱. تأسیس تحریک مجاهدین.....
۴۷	۲. مطبوعات.....
۴۸	۳. مناظرات.....
۴۸	واکنش علمای اهل سنت در مقابل افکار وهابیت در شبه‌قاره.....
۵۲	نفوذ تفکر وهابیت در مکاتب مختلف اهل سنت.....
۵۲	مکتب دیوبندی.....
۵۵	۱. مرکز دیوبند.....
۵۷	۲. اعتقادات دیوبندی‌ها.....
۵۸	۳. زیرشاخه‌های دیوبندیه.....
۵۸	الف) جمعیت علمای اسلام.....
۵۹	ب) سپاه صحابه.....
۶۳	ج) لشکر جهنگوی.....
۶۴	د) تحریک طالبان پاکستان.....
۶۵	ه) گروه‌های داخلی طالبان پاکستان.....
۶۶	و) جیش محمد.....
۶۶	مکتب اهل حدیث.....
۶۷	۱. اکابرین اهل حدیث.....
۶۸	۲. عقاید اهل حدیث.....
۶۹	۳. زیر شاخه‌های اهل حدیث.....

۶۹	..... لشکر طیبه
۷۱	..... جماعت اسلامی
۷۱	..... ۱. مؤسس جماعت اسلامی
۷۳	..... ۲. رهبران جماعت اسلامی
۷۴	..... ۳. اکابرین جماعت اسلامی
۷۴	..... ریشه‌های فکری و اعتقادی سید أبو الأعلى مودودی
۷۶	..... ۴. فعالیت‌های جهادی جماعت اسلامی
۷۷	..... الف) ابوالاعلی مودودی و علمای اهل سنت
۷۸	..... ب) سید ابو الاعلی مودودی و وهابیت
۷۹	..... ۵. زیر شاخه‌های جماعت اسلامی
۸۱	..... فصل سوم: عوامل داخلی گسترش وهابیت در پاکستان
۸۱	..... امنیت پاکستان
۸۳	..... اختلافات مرزی با افغانستان و مسایل مربوط به پشتون‌ها
۸۶	..... جهاد کشمیر
۸۷	..... عدم وحدت
۸۸	..... فقر
۹۰	..... عدم اعتدال مذهبی
۹۱	..... بی‌سوادی و جهالت
۹۲	..... نقش دولت‌مداران در گسترش تفکر وهابیت در پاکستان
۹۳	..... نقش مدارس دینی در گسترش تفکر وهابیت
۹۳	..... ۱. اهمیت مدارس مذهبی در جامعه پاکستان
۹۴	..... ۲. اهمیت مدارس دینی افراطی پاکستان
۹۵	..... ۳. عوامل اصلی رشد مدارس مذهبی افراطی در پاکستان
۱۰۰	..... ۴. تروریست‌سازی و مدرسه‌های دینی افراطیون
۱۰۲	..... ۵. عدم برخورد جدی دولت و نیروهای امنیتی پاکستان با تروریست‌ها
۱۰۳	..... نقش مساجد در گسترش تفکر وهابیت در پاکستان
۱۰۴	..... نقش مراکز تبلیغی در گسترش تفکر وهابیت در پاکستان
۱۰۴	..... روش‌های تبلیغی در گسترش تفکر وهابیت در پاکستان
۱۰۵	..... ابزارهای رسانه‌ای

۱. مطبوعات ۱۰۵
۲. شبکه‌های ماهواره‌ای ۱۰۶
۳. اینترنت ۱۰۷
- دانشگاه‌ها و تبلیغات وهابیت ۱۰۸
- مراکز فرهنگی و تبلیغ وهابیت ۱۰۹
۱. اتهامات و نسبت‌های دروغین علیه شیعه و اهل سنت و تبلیغ وهابیت ۱۰۹
۲. نشر کتاب‌های دروغین از طرف وهابیت ۱۱۰
۳. تحریف متون و تقطیع کتاب‌ها از طرف وهابیت ۱۱۱
۴. فتوای تکفیری از طرف وهابی‌ها ۱۱۲
۵. استفاده از شخصیت‌های ساختگی و منحرف شیعی علیه شیعه ۱۱۲
۶. القا و ایجاد شبهات علیه شیعه و اهل سنت ۱۱۳
۷. نقش روش تبلیغی تهاجمی وهابی‌ها در گسترش وهابیت ۱۱۳
۸. تبلیغ‌های وسیع وهابیون برای نفوذ در جامعه ۱۱۴
۹. نفوذ وهابیون در مناطق عقب‌مانده ۱۱۵
۱۰. قتل، غارت، کشتار و ایجاد رعب و ترس در مناطق مختلف کشور ۱۱۵
۱۱. نفوذ وهابیون در تشکلات روحانی‌ها و سیاست‌مداران اهل سنت ۱۱۶
۱۲. ساخت مسجدهای بزرگ و مدرسه‌های علمیه در سراسر کشور ۱۱۶
۱۳. اجتماع رایوند و اعزام مبلغین وهابی به مناطق مختلف ۱۱۷
۱۴. معاونت و همکاری با احزاب و گروه‌های سیاسی ۱۱۸
- اقدامات نظامی وهابیت ۱۱۸
- بمب‌گذاری و حملات انتحاری در مزارها، مساجد و حسینیه‌ها ۱۱۹
- فصل چهارم: عوامل خارجی برای گسترش وهابیت در پاکستان ۱۲۱
- نقش بریتانیا در گسترش وهابیت ۱۲۱
- نقش آمریکا در گسترش وهابیت ۱۲۳
۱. اهداف آمریکا در پشتیبانی وهابیت ۱۲۴
۲. کمک آمریکا به وهابیون پاکستان ۱۲۵
- نقش اسرائیل در گسترش وهابیت ۱۲۵
- اهداف اسرائیل در گسترش وهابیت در منطقه ۱۲۶
۱. تحریف حقیقت اسلام و حمله علیه مقدّسات آن ۱۲۶

۲. شکستن وحدت و قدرت سیاسی مسلمانان ۱۲۷
۳. جلوگیری از برنامه هسته‌ای ۱۲۷
- نقش عربستان سعودی در گسترش وهابیت ۱۲۸
۱. فعالیت‌های سیاسی عربستان ۱۲۹
- الف) مقابله با نفوذ سیاسی و دینی ایران ۱۲۹
- ب) ترویج وهابیت برای رسیدن به اهداف خود ۱۳۰
۲. فعالیت‌های فرهنگی عربستان سعودی ۱۳۱
- الف) حرمین شریفین و تبلیغات وهابیت ۱۳۱
- ب) موسم حج و عمره و تبلیغات وهابیت ۱۳۲
- ج) تأسیس دانشگاه‌ها ۱۳۳
- د) کمک مالی به مدارس دینی ۱۳۴
- ه) تعمیر و تأسیس مسجدها ۱۳۴
- و) تأسیس مرکزهای تبلیغی ۱۳۵
- ز) فعالیت‌های انتشاراتی و مطبوعاتی عربستان سعودی ۱۳۶
- ح) ترویج زبان عربی ۱۳۷
- ط) جذب نیروی کار پاکستانی در کشورهای عربی ۱۳۷
- ی) کمک به سازمان‌های سیاسی وهابی مسلک ۱۳۸
- فصل پنجم: راهکارها ۱۳۹**
- شناخت درست وهابیت ۱۳۹
- حفظ وحدت اسلامی و طرد موجبات تفرقه ۱۴۰
- اعتدال مذهبی و پرهیز از رفتار تحریک‌آمیز ۱۴۲
- وجود نظام مؤثر برای تعلیم و تربیت ۱۴۲
- برگزاری کنفرانس‌های علمی مشترک از سوی عالمان و روشنفکران دینی ۱۴۳
- ترویج آموزه‌ها و تعالیم اسلامی بر محوریت کتاب و سنت ۱۴۴
- تأکید بر حفظ و حراست از نظام ارزشی و اخلاقی اسلام ۱۴۴
- تأسیس مؤسسه‌های تحقیقی در علوم مختلف ۱۴۵
- زدودن فقر اقتصادی و اشتغال‌سازنده و مفید ۱۴۵
- تبلیغ مؤثر و سازمان‌یافته ۱۴۶
- تأسیس یک نهاد بزرگ برای حل مشکلات سیاسی و فرهنگی ۱۴۷

۱۴۸	توجه به استحکام فرهنگی و رشد فکری مسلمانان پاکستان
۱۴۸	راه‌های مقابله با تهاجم فرهنگی وهابیت
۱۴۹	۱. رشد فکری
۱۴۹	۲. رادیو و تلویزیون
۱۵۰	۳. عدم قائل شدن ارزش برای ملیت‌ها، وطن‌ها، زبان‌ها، رنگ و نسل‌ها
۱۵۱	۴. پایبندی شدید نسبت به عقاید اسلامی
۱۵۲	۵. پیش‌گیری از نفوذ عوامل فرهنگی وهابیت
۱۵۲	۶. قیام حکومت اسلامی و نجات از غلامی اغیار
۱۵۴	کتابنامه
۱۵۴	منابع عربی
۱۵۵	منابع اردو
۱۵۸	روزنامه‌ها
۱۵۸	منابع فارسی
۱۵۹	وبسایت‌ها

مقدمه

پاکستان یکی از کشورهای مهم اسلامی در جنوب آسیا است و بیش از ۱۷۰ میلیون و هشتصد هزار نفر جمعیت دارد. ۷۶٪ جمعیت پاکستان سنی و ۲۰٪ جمعیت آن شیعه هستند، اما روابط بین این دو جامعه بزرگ اسلامی، می‌تواند برای کشورهای اسلامی دیگر آموزنده باشد. هر چند در سه دهه اخیر به خاطر رشد و گسترش وهابیت تحت شرایط خاص منطقه‌ای و دخالت بعضی کشورهای خارجی در این کشور، و همچنین آسیب‌هایی که از این ناحیه به سرمایه‌های انسانی، اجتماعی و اعتبار بین‌المللی این کشور وارد شده، وجه تکثرپذیری و همزیستی مسالمت‌آمیز پاکستانی‌ها خدشه‌دار شده است اما اکثریت قاطع شهروندان و مجموعه نظام سیاسی کشور همچنان خواهان وحدت، انسجام، برادری، مشارکت و همزیستی احترام‌آمیز همه جریان‌ها و گروه‌های اجتماعی و اعتقادی هستند.

متأسفانه امروز وهابیت که روز به روز در جامعه اسلامی پاکستان رو به گسترش است با همکاری دشمنان اسلام، دنبال تفرقه‌اندازی بین مسلمانان این کشور است. برای جلوگیری از گسترش تفکرات و

اعتقادات وهابیت لازم است ابتدا وهابیت و عوامل گسترش آن را با دقت بشناسیم سپس برای از بین بردن این غده سرطانی برنامه‌ریزی کنیم. در این کتاب به عوامل گسترش تفکر وهابیت در جامعه پاکستان و راهکارهای جلوگیری از آن اشاره شده است.

در گردآوری اطلاعات و معلومات، از روش‌های میدانی، کتابخانه‌ای و همچنین از اینترنت بهره گرفته شده است. امیدوارم که این اثر برای کسانی که در زمینه جلوگیری از گسترش وهابیت در صحنه هستند، مفید باشد.

کاظم رضا

قم المقدسه، ۱۴ فروردین ۱۳۹۱

پیشگفتار

با قاطعیت می‌توان گفت که اساسی‌ترین مشکل جهان اسلام تفکر وهابی‌گری است که با تبلیغات دولت سعودی سراسر دنیای اسلام را فرا گرفته است و روز به روز در حال رشد است. نتیجه گسترش این تفکر ایجاد اختلاف داخلی و قتل عام انسان‌های بی‌گناه در درون جهان اسلام و معرفی اسلام به عنوان دین بنیادگرا و افراطی در بیرون از جهان اسلام است. وهابیت در داخل و خارج پاکستان مشکلات گوناگونی را به وجود آورده است و مثل یک غده سرطانی روز به روز گسترش می‌یابد. برای دفاع در مقابل نظریات، اعتقادات و فعالیت‌های شوم وهابیت لازم است شناخت کاملی از آنها داشته باشیم.

اهداف کتاب

۱. آشنایی با تاریخ وهابیت در پاکستان.
۲. آشنایی با فعالیت‌های وهابیت در پاکستان.
۳. آشنایی با عوامل داخلی و خارجی گسترش تفکر وهابیت در پاکستان.
۴. آشنایی با راه‌کارهای جلوگیری از گسترش تفکر وهابیت.
۵. آشنایی با چالش‌های استعمار و اهداف آنان در گسترش وهابیت.

۶. آمادگی برای دفاع و مقابله با اهداف شوم وهابیت.

سؤال‌های کتاب

۱. چگونه و از چه زمانی تفکر وهابیت به پاکستان وارد شده است؟
  ۲. عوامل داخلی گسترش تفکر وهابیت در پاکستان چه بوده است؟
  ۳. عوامل خارجی گسترش تفکر وهابیت در پاکستان چه بوده است؟
  ۴. چه فعالیت‌هایی برای جلوگیری از گسترش تفکر وهابیت انجام شده است؟ همچنین با توجه به وضعیت کنونی جهان چه راهکارهایی برای جلوگیری از گسترش این تفکر وجود دارد؟
- مطالب این کتاب، در پنج فصل تنظیم شده است.
- فصل اول به معرفی کلی کشور پاکستان و اصطلاح‌های کتاب پرداخته و توضیح مختصری در باره وهابیت ارائه داده است.
- فصل دوم به ورود و گسترش تفکر وهابیت در شبه قاره، معرفی مختصر «مروجین و گسترش‌دهندگان» تفکر وهابیت در شبه قاره و نفوذ تفکرات وهابیت در مکاتب مختلف اهل سنت مورد بررسی قرار گرفته است.
- در فصل سوم بررسی عوامل داخلی گسترش وهابیت مانند فقر، جهالت، بی‌اعتدالی مذهبی، عدم وحدت و... محور اصلی بحث هستند.
- در فصل چهارم به بررسی عوامل خارجی گسترش تفکر وهابیت در پاکستان مانند آمریکا، اسرائیل، بریتانیا و عربستان سعودی پرداخته است.
- در فصل پنجم راهکارهای جلوگیری از گسترش وهابیت مانند نقاب‌گشایی از چهره واقعی وهابیت، حفظ وحدت اسلامی و طرد افکار تفرقه‌انگیز، اعتدال مذهبی و پرهیز از اعمال تحریک‌آمیز، ترویج آموزه‌ها و تعالیم اسلامی بر محوریت کتاب و سنت، قیام مؤسسه‌های تحقیقاتی در علوم مختلف و... مورد بررسی قرار گرفته است.